

וצריך להבין, **מאי קאמר להו**. מה נתכוין הקדוש ברוך הוא לומר ישראל.

אילימא הכי קאמר להו הקדוש ברוך הוא לישראל [אם נאמר שכך אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל]: **דברתינכו בארבע רוחי דעלמא** [שפיזרתי אתכם בארבע רוחות העולם],

אי הכי [אם כן], מהו לשון **"בארבע רוחות"**, שמשמע שדימה הקדוש ברוך הוא את ישראל לארבע רוחות? הרי **"בארבע רוחות השמים פרשתי וגו'" מיבעי לי** [היה צריך] לומר! דהיינו, שפיזר הקדוש ברוך הוא את ישראל בארבע רוחות השמים!

אלא הכי קאמר הקדוש ברוך הוא: כשם שאי אפשר לעולם להתקיים בלא

מילתא [שאין הדבר ניכר] שחזר טל ברכה, שהרי כל העת ירד טל, ואי אפשר להכיר איזהו טל של ברכה ואיזה אינו. ואם כן, אם היה אליהו אומר בשמו של הקדוש ברוך הוא **"ואתנה טל ומטר"**, היה אחאב מקנתרו ואומר לו שלא נעצר הטל כלל, ואין צורך להשיבו⁽¹⁰²⁾.

אם כן, נתבאר לנו שטל אינו נעצר לעולם.

ועתה באה הגמרא לבאר, מנין לנו שהרוחות אינן נעצרות לעולם.

רוחות — מנא לן דלא מויעצרי [מנין לנו שאינן נעצרות]?

אמר רבי יהושע בן לוי: דאמר קרא שאמר הקדוש ברוך הוא לישראל: **"כי בארבע רוחות השמים פרשתי אתכם נאם ה'"**⁽¹⁰³⁾.

שקושת הגמרא **"וליהדריה לטל דברכה"** היינו שנוכיר בתפילה את הטל של ברכה. ותירצה הגמרא שהיות ואין עיקר הטל נעצר אלא רק טל של ברכה, אין ניכרת בירידתו גבורת הקב"ה. ועיין במהרש"א שהאריך בכיזור הענין.

103. כך הוא לשון הפסוק בזכריה [ב י]: **"הוי הוי ננסו מארץ צפון נאם ה' פי כארבע רוחות השמים פרשתי אתכם נאם ה'".** וכך ביאר המצודת דוד בפשט המקרא: **"הוי הוי"**, הכוונה היא על הגאולה לעתיד לבוא, וכאילו יקרא עליהם: אתם בני עשרת השבטים שגלו לארץ אשור העומדת בצפון, צאו משם במרוצה לשוב אל ארצכם. **"כי בארבע רוחות השמים"**, כמו שד' רוחות השמים רחוקים זו מזו, כך פרשתי אתכם לארץ מרחק, ולכן מהרו ולכו לפי רוב המרחק.

היה ניכר עניין עצירת הגשמים. ולפי זה, מה שאומרת הגמרא שלא הזכיר את הטל משום דלא מנכרא מילתא, היינו כיון שנתן טל לברכה, אף אם לא יתן טל לברכה, לא יהיה הדבר ניכר. וכתב, שלפי זה לא קשה קושיית המהרש"א, שהקשה על פירוש רש"י, היאך נשבע מתחילה אליהו על הטל, למה לא היה חושש שאחאב יקנטרו ויאמר לו שלא נעצר? ולפי הדברים דלעיל, אדרבה. מתחילה נשבע אליהו על הטל, כדי שהאדמה לא תתן יבולה כלל. ומה שלא הזכיר החזרת הטל, כי לא מנכרא, כפי שנתבאר.

102. כך פירש רש"י. ותמה השפת אמת, הרי הקדוש ברוך הוא אמר לאליהו **"לך הראה אל אחאב ואתנה מטר"**, ולא דיבר אל אחאב כלל, ואף לא אמר לאליהו לומר לאחאב כך. ואם כן, למה באמת לא החזיר אליהו את טל הברכה? וכתב, שלולי דברי רש"י היה נראה לפרש